

INSTITUTUM
ROMANUM
FINLANDIAE

KERTOMUS
SUOMEN ROOMAN-INSTITUUTIN
TOIMINNASTA 2018

Vuoden 2018 toiminta pähkinänkuoressa.....	2
I. Voimavarat.....	3
II. Tieteellinen tutkimus.....	5
III. Opetus.....	15
IV. Taiteellinen toiminta.....	18
V. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus.....	20
VI. Kiinteistöt ja irtaimisto.....	22

VUODEN 2018 TOIMINTA PÄHKINÄNKUORESSA

INSTITUUTIN INDIKAATTOREITA 2018		
Henkilökuntaa	6,5	henkilötyövuotta + harjoittelijat
Järjestetyt tieteelliset tilaisuudet	21	kpl (2017: 23, 2016: 26)
Instituutissa järjestetyt kurssit	6	kpl (2017: 7, 2016: 8)
Osallistujia instituutissa järjestetyillä kursseilla	56	henkilöä (2017: 69, 2016: 55)
Opintopisteet (omat kurssit)	324	op (2017: 377)
Henkilökunnan julkaisut (Kategoria A1 1 kpl, A4 1 kpl, B1 2 kpl, D1 1 kpl, E1 6 kpl, E2 1 kpl)	12	kpl (2017: 20, 2016: 15, 2015: 14)
Järjestetyt konsertit	11	kpl (2017: 11, 2016: 12)
Instituutissa asuneet	228	henkilöä (2017: 237, 2016: 217)
Instituutissa vierailleet (vieraskirjaan nimensä kirjoittaneet)	2316	henkilöä (2017: 2311, 2016: 2807, 2015: 2690)
Yleisötilaisuuksien osallistujat	610	henkilöä

Suomen Rooman-instituutin vuosi 2018 oli työteliäs ja palkitseva. Viime vuosina saavutettu taso toiminnan aktiivisuudessa ja monipuolisuudessa on pystytty säilyttämään, eikä tutkimuksen ja opetuksen perinteisesti korkeasta laadusta ole tingitty.

Rooman-instituutti toteutti vuonna 2018 sille asetetut tavoitteet hyvin:

- Tiede: Instituutti täytti tehtävänsä suomalaisen Italiaan kohdistuvan humanistisen tutkimuksen tärkeimpänä tutkimuslaitoksena. Henkilökunnan jäsenet ovat edistäneet omia tutkimushankkeitaan ja julkaisseet laajasti. Yhteistyö Ateenan-instituutin kanssa Naxoksen arkeologisilla kaivauksilla jatkui jälkitöiden muodossa. Johtaja Arja Karivieren johtama Suomen Akatemian projekti-ryhmä kokoontui instituutissa useita kertoja vuoden 2018 aikana. Instituutti edisti tieteenaloiltaan suomalaisten tutkijoiden kansainvälistymistä ja kansallista verkostoitumista. Instituutissa asui ja työskenteli jälleen väitöskirjan tekijöitä, postdoc-tutkijoita ja suuri määrä eri alojen tutkijoita, joiden työ eteni instituutin tarjoamien mahdollisuuksien turvin. Instituutti oli hyvin aktiivinen erilaisten tieteellisten tapahtumien järjestämisessä, useimmiten yhteistyössä koti- ja ulkomaisten tieteellisten tahojen ja verkostojen kanssa. Huhtikuun alussa järjestettiin seminaari *Studi pompeiani e tardoantichi in onore di Paavo Castrén*, joulukuussa johtajan Ostia-projektin workshop *Ostia antica tra ordinario e straordinario*, sekä kesäkuussa tiedeinstituuttien yhteiseen digitalisointihankkeeseen liittyvä kaksipäiväinen kansainvälinen seminaari *Digital age in the research institutes*, alustajina suomalaiset digitalisointihankkeen jäseninstituutit sekä kansainvälisiä digitalisoinnin asiantuntijoita. Instituutin omassa *Acta Instituti Romani Finlandiae* -julkaisu-erässä il-

mestyi vuonna 2018 Ria Bergin ja Richard Neudeckerin toimittama *The Roman Courtesan. Archaeological reflections of a literary topos*.

- Opetus: Instituutin toiminta täydensi ja tuki suomalaisten korkeakoulujen humanistista opetusta. Vuoden 2018 kuluessa instituutissa järjestettiin huomattava määrä kursseja – niin instituutin omia kuin yhteistyössä suomalaisten yliopistojen kanssa. Kaikkiaan instituutin järjestämien kursien tuottama opintopisteiden määrä oli korkea (324 op). Onkin selvää, että instituutti toteuttaa hyvin päämääränsä levittää tietoa painopistealoiltaan. Tieteellisesti tärkeimmällä sijalla olivat instituutin omat kurssit, tieteellinen kurssi sekä antiikin ja keskiajan Rooman johdantokurssi, joille oli runsaasti hakijoita ja joiden taso oli siten ilahduttavan korkea. Instituutti toteutti tehtävänsä myös täydennyskoulutuksessa: kesäkuussa järjestettiin kymmenpäiväinen opettajien kesäkoulu yhteistyössä OKKA-säätiön kanssa (9 henkeä) sekä syyskuussa humanismikurssi suomalaisille päättäjille (8 henkeä). Keväällä instituutti isännöi Turun yliopiston kulttuurihistorian kurssia ja syksyllä Tampereen teknillisen yliopiston arkkitehtuurihistorian kurssia sekä Helsingin yliopiston antiikin kielten ja kulttuurin oppiaineen kurssia. Instituutti tuki kursseja tarjoamalla opetustaan ja tilojaan. Tiedekasvatukseen instituutti osallistui esittelemällä toimintaansa yläkoulun ja lukion latinanluokkien opintomatkoille. Säätiö tuki opintomatkoja stipendein (ks. hallituksen toimintakertomus).
- Kulttuuri: Kulttuuritoiminnan rungon ovat muodostaneet Villa Lantessa järjestetyt useat konsertit sekä instituutin taiteilijoitten aktiivinen toiminta. Kuluneen vuoden aikana instituutti järjesti myös 6.4.-23.10. Tore Tallqvistin arkkitehtuurin historiaa valaisevan näyttelyn ”Lupa & Amos”. Ylipäätään kulttuuritoimintamme on onnistunut näkyä Roomassa yhtä lailla tieteen kanssa.

I. VOIMAVARAT

Henkilökunta

Johtaja: prof. Arja Karivieri

Instituutin tutkijalehtori: FT Eeva-Maria Viitanen

Intendentti: FK Simo Örmä

Amanuenssi: FM Johanna Litzen (sairauslomalla 30.6 saakka ja palkattomalla virkavapaalla 1.7 alkaen), amanuenssin sijainen 1.1-28.2 FM Marjo-Riina Välimaa, 9.5-31.12 KTM Gerd Norrgård

Talonmies: Giovanni Zizi

Siivooja: Antonietta Berna

Puolipäiväinen siivooja: Michelina Di Nezza

Harjoittelijat: Karin Kantee (edufi-harjoittelija 1.3-31.8), Eveliina Marjanen (edufi-harjoittelija 1.9-31.12); Sataedun valokuvaharjoittelijat Taija Turkia ja Sari Tsokkinen (6.3-8.4)

- Barbara Mancini ja Stefano Nobili (Emme.bi.soft), tietoverkon huolto ja it-konsultointi
- Maurizio Fragano & Partners, italialaisten työntekijöiden palkka- ja verolaskelmat
- Natura e Architettura Ortolani, puutarhanhoito

Tärkeimmät yhteistyötahot

Instituutilla on vakiintunut, ainutlaatuinen asema suomalaisen korkeakouluverkon täydentäjänä sekä osana Rooman tutkimuslaitosten verkostoa. Rooman-instituutin läheisimmät yhteistyökumppanit ovat suomalaiset ja italialaiset yliopistot, Rooman tieteelliset instituutit ja muut painopistealojemme tutkimuslaitokset. Yhteistyö kotimaisten yliopistojen kanssa jatkui intensiivisenä ja näkyi etenkin tutkijavierailuissa, instituutin järjestämien kurssien osallistujissa, yliopistojen yhdessä Rooman-instituutin kanssa järjestämissä kursseissa sekä lukuisissa instituutissa järjestetyissä tieteellisissä workshoppeissa ja seminaareissa. Italialaisen akateemisen yhteisön kanssa yhteistyötä tehtiin erityisesti molemmin puolin tapahtunein vierailuluennoin ja -käynnein. Johtaja Arja Karivieren Ostia-projektin keskeiset yhteistyökumppanit ovat Rooman alueen arkeologiset viranomaiset, Parco archeologico di Ostia antica, Sovrintendenza Capitolina ai Beni Culturali, Museo della Civiltà Romana ja Soprintendenza Speciale per i Beni Archeologici di Roma.

Instituutti oli säännöllisesti mukana Suomen ulkomaisten instituuttien välisessä yhteistyössä niin Suomen Kulttuuri- ja Tiedeinstituuttien (SKTI) verkoston ja Tiedeinstituuttifoorumin (TIF) puitteissa kuin suoraan yksittäisten instituuttien välisen yhteistyön merkeissä. Johtaja Arja Karivieri ja tutkijalehtori Eeva-Maria Viitanen osallistuivat instituuttien kevätkokoukseen Ateenassa 2-4.5. TIFfoorumi järjesti lisäksi 6.-8.3. aivoriihen Roomassa, johon osallistuivat IRFn edustajien lisäksi SKTI:n, Ateenan, Lontoon, Madridin, Lähi-Idän ja Berliinin instituuttien edustajat. Karivieri, tutkijalehtori Eeva-Maria Viitanen, asiamies Harri Kiiskinen ja apulaisasiamies Laura Nissin osallistuivat SKTI:n syyspäiville Hanasaareissa 15.-17.10. Uuden Amos Rexin tiloissa 15.10. järjestetyssä kutsuvierasseminaarissa Kansallismuseon näyttelypäälikkö Minerva Keltanen, Rooman-instituutin alumni, kertoi instituutin merkityksestä omalle uralleen. Sekä Ateenassa että Hanasaaren syyspäivien yhteydessä pidettiin myös Tiedeinstituuttifoorumin kokous. Tutkijalehtori Viitanen on toiminut TIF:n puheenjohtajana kuluneena kaksivuotiskautena 2017–2018. TIF:n kokouksiin osallistuivat Ateenassa Karivieri ja Viitanen sekä Hanasaareissa Karivieri, Viitanen, Kiiskinen ja Nissin.

Suoraa yhteistyötä Rooman-instituutilla oli etenkin Suomen Ateenan-instituutin kanssa: yhteishankkeen arkeologiset tutkimukset Giardini Naxoksessa, Sisiliassa, jatkuivat jälkitöinä. Lisäksi johtaja Karivieri kävi Ateenassa 12.3. esittelemässä 2017 ilmestyneen kirjansa (PMFIA vol. 23).

Roomassa tieteellistä yhteistyötä tehtiin niin ikään sekä laajemmissa institutionaalisissa puitteissa että suoraan yksittäisten instituuttien välillä. Edellisessä yhteistoimintamuodossa tärkein foorumi oli *Unione Internazionale degli Istituti di Archeologia, Storia e Storia dell'Arte in Roma*, joka kokoaa yhteen Rooman noin 30 ulkomaista ja joukon italialaisia tieteellisiä instituutteja; instituutin johtaja on Unionen hallituksessa ja valittiin 10.12. Unionen uudeksi puheenjohtajaksi. Lisäksi Suomen Rooman-instituutti oli aktiivinen *Associazione Internazionale di Archeologia Classica* sekä instituuttien kirjastojen toimia koordinoivan Urbs-verkoston toiminnassa. Edellisessä instituutin johtaja on hallituksen jäsen, jälkimmäisessä intendentti on taloudenhoitajana. Yksittäisistä instituuteista yhteistoiminta oli tiiveintä Ruotsin ja Norjan instituuttien kanssa: molempien kanssa tehtiin opetusvaihtoa ja 2018 järjestettiin yhteistyössä Norjan instituutin kanssa *Circolo Gianicolense* -seminaarissa, jossa instituuteissa vieraillevat tutkiat esittelevät

käynnissä olevia tutkimusprojektejaan kansainväliselle yleisölle. Syksyllä 2018 suunniteltiin 8.-9.4.2019 yhteistyössä Ruotsin ja Norjan instituuttien sekä British Schoolin kanssa järjestettävää *Archaeology in Sicily* -konferenssia, rahoittajana Riksbankens Jubileumsfond, sekä yhteistyössä Ruotsin instituutin ja Veronan yliopiston kanssa 9.-11.5.2019 järjestettävää *Il Mediterraneo e la storia III* -konferenssia, jonka rahoittaa Riksbankens Jubileumsfond.

Yhteistyö Suomen Rooman- ja Pyhän Istuimen suurlähetystöjen kanssa oli läheistä halki vuoden. Sen muodoista mainittakoon pyhän Henrikin messun ympärillä olleet ekumeeniset tilaisuudet tammikuussa sekä *Team Finland* -hankkeet. Instituutti isännöi vuoden mittaan Villa Lantessa joukkoa arvovieraita yhdessä Rooman-suurlähetystön kanssa, mm. eduskunnan valiokuntien vierailuja. Yhteistyö on toiminut moitteettomasti myös toisin päin, ja lähetystö on ottanut vastaan instituutin arvovieraita. Instituutti osallistui myös pohjoismaisten suurlähetystöjen kanssa yhteispohjoismaisen elokuvafestivaalin *Nordic Film Festivalin* järjestelyihin.

Instituutin italialainen ja suomalainen ystäväyhdistys ovat erityisellä sijalla yhteistyötahojen joukossa. *Amici di Villa Lante al Gianicolon* kanssa järjestettiin säännöllisesti tieteellisiä esitelmiä sekä retki Rooman ulkopuolelle yhdessä tieteellisen kurssin opiskelijoiden kanssa. *Amicit* ovat tärkeällä sijalla, kun instituutti pyrkii saamaan mahdollisimman laajan kosketuksen Roomaan ja Italiaan.

Kotimaisen *Villa Lanten ystävien* (VLY) taloudellinen ja moraalinen tuki instituutin työlle oli arvokasta. VLY on jo pitkään myöntänyt stipendin kulloinkin yhdelle nuorelle lupaavalle tutkijalle, jolle instituutti puolestaan mahdollistaa työtilat ja tieteellisen verkoston Roomassa. VLY:n vuosikirja on myös hyvä väylä tehdä instituuttia ja siellä suoritettavaa tutkimusta tutuksi Suomessa. Kuluneena vuonna valmistui myös VLY:n tuella, SataEdun ammattikorkeakoulun kanssa yhteistyönä tehty *Villa Lante 1518-2018*.

II. TIETEELLINEN TUTKIMUS

Johtaja Arja Karivieri

Instituutin johtaja, prof. Arja Karivieri keskittyy omassa tutkimusprojektissaan antiikin Rooman satamakaupunkien Ostian ja Portuksen kehitykseen myöhäisantiikista varhaiselle keskiajalle. Keskeisenä kysymyksenä on Ostian ja Portuksen kaupunkien varhaiskristillisten kirkkojen ja seurakuntien historia. Varhaiskeskiaikaisten kirjallisten lähteiden ja arkeologisen materiaalin analyysillä selvitetään, mikä oli alueen seurakuntien suhde Rooman katoliseen kirkkoon ja koko alueen pyhimyskulttien ja pyhiinvaellusten kehitykseen.

Johtajakaudellaan Karivieri jatkaa myös vuodesta 2015 johtamaansa Suomen Akatemian kansainvälistä tutkimusprojektia yhteistyössä Tampereen yliopiston kanssa. Projektin tärkeä osatulos tulee olemaan Vapriikin museokeskuksessa Tampereella marraskuussa 2019 avautuva Ostia-näyttely, jota parhaillaan valmistellaan yhteistyössä Vapriikin, pohjoismaisten kollegoiden ja muiden kansainvälisten tutkijoiden, Ostian arkeologisen alueen ja Rooman arkeologisten viranomaisten kanssa. Näyttely on osa tutkimusprojektin tuloksia, joita julkaistaan Suomen Rooman-instituutin *Acta* -sarjassa. Karivieren Akatemian projektin tutkijoita ja Museokeskus Vapriikin edustajia on vuonna 2018 pitänyt instituutissa useita kokouksia ja Karivieri on organisoinut useita tapaamisia paikallisten viranomaisten kanssa näyttelyyn liittyen. Karivieren muihin tutkimushankkeisiin kuuluu myös yhteistyö Svenska Pompeiprojektin (SPP)

Karivieri oli vuonna 2018 Belgian tutkimusakatemian FNRS:n yhden klassillisen arkeologian alaan kuuluvan hakemuksen arvioijana sekä vertaisarvioi yhden kokoomateoksen *École Française de Rome*n julkaisusarjaan. Johtajalla oli päävastuu kevään tieteellisen kurssin opetuksen suunnittelusta ja toteutuksesta sekä opiskelijavalinnoista, sekä syksyllä antiikin ja keskiajan Rooman johdantokurssin opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä opiskelijavalinnoissa. Karivieri on neljän väitöskirjan tekijän ohjaaja, yksi Helsingin yliopistossa ja kolme Tukholman yliopistossa.

Hän toimi hallituksen jäsenenä järjestöissä *Associazione Internazionale di Archeologia Classica*, *Unione Internazionale degli Istituti di Archeologia, Storia e Storia dell'Arte in Roma*, ja *Amici di Villa Lante al Gianicolo*, sekä 10.12. 2018 alkaen *Unione Internazionale degli Istituti di Archeologia, Storia e Storia dell'Arte in Roma* –järjestön puheenjohtajana.

Karivieri suunnitteli ja koordinoi yhdessä intendentin kanssa instituutissa 3.4. pidetyn seminaarin *Studi pompeiani e tardoantichi in onore di Paavo Castrén*, jossa hän piti johdantoesitelmän. Karivieri oli moderaattorina Suomen instituutissa järjestetyssä AIAC:n tilaisuudessa *Incontro dell'AIAC: Nuove ricerche su Ostia Antica* 12.11. ja järjesti Suomen Akatemian Ostia-projektin workshopin *Ostia antica tra ordinario e straordinario* 17.12. Prof. Karivieri osallistui vuonna 2018 *Finska Vetenskaps-Societeten*in humanistisen osaston jäsenenä seuran toimintaan.

Karivieri osallistui instituuttiverkoston kokoontumisiin toukokuussa Ateenassa ja lokakuussa Hanasaaressa, sekä TIFfoorumien OKM:n vierailuun 18.10.

Karivieri osallistui vuonna 2018 kolmeen kansainväliseen tieteelliseen konferenssiin:

- (& Katariina Mustakallio) esitelmä "Segregated or Integrated? – Living and Dying in the Multicultural Community of Ancient Ostia", ja konferenssin loppukommentit yhdessä Sabine Schmolinskyn kanssa, *Neighbours or Strangers? Conflict, negotiation, and Collaboration in Multicultural Communities, Passages from Antiquity to the Middle Ages VII*, 23-25.8.2018, Tampereen yliopisto
- "Session M14 – Urban Texture of Ostia Antica and Other Mediterranean Harbour Cities of the Roman Empire, 400 BCE–600 CE", *Urban Renewal and Resilience. Cities in Comparative perspective, EAUH ROME Conference* 29.8.-1.9.2018, Rooman yliopistot La Sapienza, Roma Tre ja Tor Vergata, Rooma (session järjestäjä yhdessä Katariina Mustakallion kanssa, kommentit ja loppukeskustelun johto, puhujat: Ray Laurence, Maria Grazia Turco & Sonia Gallico, Lena Larsson Lovén, Katja Varakas ja Ria Berg)
- "The Ways to Control Mobility in Ostia and Portus", *XXV Finnish Symposium on Late Antiquity. Seafaring, Mobility and the Mediterranean in Late Antiquity (ca. 150–700 CE)*, Tvärminne, 26.–27.10.2018 (Karivieren Akademia-projekti rahoitti osan tämän kansainvälisen symposiumin kustannuksista)

Karivieri piti lisäksi esitelmän Ruotsin antiikintutkijoiden antiikin uskonnon tutkijoiden workshopissa:

- "Theurgi som kommunikativ metod i nyplatonismen", *Ta Hiera* -workshop för antikvetare, Institutionen för arkeologi och antikens kultur, Stockholms universitet, 22.-23.11.2018.

Johtajan haastattelu *Tähdet ja avaruus* -lehdessä:

Karivieren julkaisut vuonna 2018:

A4. Ulla Rajala, Arja Karivieri, Andreas Viberg, Elena Sorge, Alessandro Furiesi, Gianfranco Morelli & Gianluca Catanzariti, The Stockholm Volterra Project: exploring a cityscape in an urban context, konferenssijulkaisussa *The Archaeology of Death, Proceedings of the Seventh Conference of Italian Archaeology held at the National University of Ireland, Galway, April 16-18, 2016* (Papers in Italian Archaeology VII), eds. Edward Herring and Eóin O'Donoghue, Archaeopress, Oxford 2018, 553-562.

B1. Review: Marcel Danner, Wohnkultur im spätantiken Ostia. Kölner Schriften zur Archäologie, 1. Wiesbaden: Dr. Ludwig Reichert Verlag, 2017. Pp. x, 323, 12. *Bryn Mawr Classical Review* 2018.02.34

B1. Review: Terracotta Lamps II: 1967–2004. By Birgitta Lindros Wohl (Isthmia 10). Pp. xxii + 234. American School of Classical Studies at Athens, Princeton 2017, *American Journal of Archaeology* 122.4 (October 2018)

E1. Fenestra Finorum -blogi: Salamanisku Gianicololla, 14.9.2018

E2. (& Simo Örmä) (toim.), *Villa Lante al Gianicolo 1518-2018*

Tutkijalehtori Eeva-Maria Viitanen

Vuosi 2018 oli tutkijalehtori, FT Eeva-Maria Viitanen toinen kokonainen vuosi toimessaan. Viitanen tutkimusprojekti käsittelee Pompejin kaupungin seinäkirjoituksia sekä erityisesti niissä esiintyviä nimiä. Tekstien löytöpaikkojen arkeologisen analyysin tavoitteena on tutkia seinäkirjoittamisen tapoja ("graffiti habit") sekä pohtia näiden henkilöiden suhdetta rakennuksiin – asukkaita, vieraita, fiktiota vai jotain muuta? Suurin osa tutkimukseen käytettävästä ajasta kului edelleen laajan aineiston käsittelyyn. Graffitojen jälkeen painopiste oli amforoiden (n. 2500 kpl) sekä sinettisormusten käsittelyssä. Loppuvuodesta Viitanen toimi myös vertaisarvioijana kansainväliselle lehdelle sekä Street Art and Urban Creativity -konferenssin tieteellisen komitean jäsenenä.

Tutkijalehtori osallistui vuoden aikana kaikkien instituutin omien kurssien opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen: tieteellinen kurssi, opettajakurssi sekä johdantokurssi. Viitanen osallistui myös mm. instituutissa järjestettyjen Turun ja Helsingin yliopiston kurssien sekä Norjan instituutin Rooma-kurssin opetukseen. Opetustoimintaan kuului myös kahden tohtorikoulutettavan ohjaus Helsingin ja Oulun yliopistoissa. Lisäksi Viitanen ohjasi suomalaista *pro gradu* -tutkielmaa Turun yliopistossa sekä amerikkalaista *pro gradu* -tutkielmaa vastaavaa opinnäytetyötä Indiana University Bloomingtonissa.

Tutkimuksen ja opetuksen lisäksi tutkijalehtori osallistui alkuvuodesta instituutin viestinnän suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuen instituutin verkkoviestinnän sisällöntuotantoon ja tekniseen toteutukseen. Vuosi 2018 oli tutkijalehtori toinen vuosi Tiedeinstituuttifoorumin (TIF) puheenjohtajana. Tähän kuului mm. TIF:n Rooman työpajan organisointi, matkat instituuttiverkoston kokoontumisiin keväällä ja syksyllä sekä TIF:n toiminnan suunnittelu ja rahoituksen hakeminen vuodelle 2019.

Tutkijalehtori osallistui vuonna 2018 kahteen kansainväliseen tieteelliseen konferenssiin:

- "Dating Pompeian Wall Inscriptions", *Changing Times, Tactics and Resilience, Street Art and Urban Creativity*, Bryn Mawr Classical Review, 2018.02.34

- “Place, Material, Time, and Pompeian Wall Writings”, *Ductus Colloque IV*, L’Association Ductus, Rooma, Italia, 5.–7.12.2018

Julkaisuja vuoden 2018 aikana seuraavasti:

- E1. Fenestra Finorum -blogi: Ikuinen Rooma ja ikuinen muutos, 29.3.2018
- E1. Khelidon-blogi: Vaalikampanjointia Pompejissa 2000 vuotta sitten, 15.1.2018
- E1. Khelidon-blogi: Ajoittamisen vaikeudesta – tuhoutuiko Pompeji elokuun vai lokakuun 24. päivänä 79 jaa.? (yhdessä Samuli Simeliuksen kanssa), 1.11.2018

Intendentti Simo Örmä

Intendentin työnkuvaan kuuluivat instituutin yleishallinto, kirjasto, kiinteistöhuolto sekä kulttuuritoiminta. Lisäksi hän osallistui instituutin kurssien ja erikoisryhmien opetukseen, hoiti *Amici di Villa Lante al Gianicolo* -ystävähdistyksen pääsihteerin tehtäviä sekä oman toimensa ohella toimi Suomen Pyhän isäntien suurlähetystön toimistonhoitajana. Simo Örmä on kirjastoverkko URBSin varainhoitaja. Hän osallistui toimittamansa Villa Lanten kuvateoksen esittelyyn 19.12 sekä alusti aiheesta ”Canova a Villa Lante” Villa Giuliaassa 20.7 pidetyssä seminaarissa *I Naviganti del tempo: Omaggio a Winckelmann*.

Julkaisut vuonna 2018:

A1. (& Heather Dalton, Jukka Salo, Pekka Niemelä), ‘Frederick II of Hohenstaufen’s Australasian Cockatoo: Symbol of Detente between East and West and Evidence of the Ayyubids’ Global Reach’, *Parergon* 35.1 (2018), 35-60.

D1. (& M. Koulu ja P. Niemelä), ‘Pedanos Dioskorides - De materia medica. Tietoruutu L1’, kirjassa: *Farmakologia ja toksikologia* (M. Koulu ja E. Mervaala, toim), 10. painos, Kuopio 2018, s. 21.

E2. (& Arja Karivieri) (toim.), *Villa Lante al Gianicolo 1518-2018*

E1. (& P. Niemelä), ‘Akantti (Acanthus) – antiikin symbolikasvi’, *Roma (Villa Lanten ystävien vuosikirja)* 17 (2018), 10-22.

E1. ‘Eero Saarenheimo in memoriam’, *Roma (Villa Lanten ystävien vuosikirja)* 17 (2018), 109-111.

Muut tutkimushankkeet

Vuoden 2018 aikana viimeisteltiin julkaisua *A Roman Villa by Lake Nemi. The architecture. The Nordic Excavations at Lake Nemi, loc. S. Maria (1998-2002)*, vol. 2. Julkaisu perustuu pohjoismaisten instituuttien yhteisiin kaivauksiin ja tutkijalehtori Viitanen on ollut mukana myös hankkeen jälkitöissä ja julkaisuissa. Säätiö palkkasi FT Harri Kiiskisen (1.11.–31.12.2017) tekemään julkaisun karttoja ja pohjapiirroksia yhdessä prof. Birte Poulsenin (Aarhus University) johtaman tanskalaisen tutkimusryhmän kanssa. Kahdesta ni-

Tiedeinstituuttien avoin tutkimusdata -hanke on Rooman, Ateenan, Japanin ja Lähi-idän tiedeinstituuttien yhteishanke 15.12.2017–31.12.2019. Hankkeen tavoitteena on tiedeinstituuttien hallussaan pitämien ja tulevaisuudessa keräämien tutkimusaineiston digitaalisen hallinnan vakiinnuttaminen kansallisten ja kansainvälisten vaatimusten mukaisesti. Instituutit ratkaisevat yhdessä tekijänoikeuksiin, metadatataperiaatteisiin ja aineiston valikointiin, säilyttämiseen ja jakamiseen liittyvät ongelmat. Hankkeen lopussa tavoitteena on yhteinen, rajat ylittävä ratkaisu tutkimusaineiston avoimen tieteen periaatteiden mukaiseen jakamiseen ja pitkäaikaissäilytykseen yhdessä eurooppalaisten kumppanuuksien kanssa.

Hankkeen kokonaisbudjetti on 392 500 €, josta OKM rahoittaa erityisavustuksella 310 000 €. Rooman instituutti johtaa ja hallinnoi hanketta. FT Laura Nissin toimi hankkeen projektitutkijana 1.1.-31.12.2018, FT Harri Kiiskinen palkattiin hankkeen projektitutkijaksi 1.7 alkaen vuoden 2019 loppuun. Joulukuussa 2017 ja tammikuussa 2018 säätiö IRF kutsui koolle tiedeinstituuttien edustajista ja asiantuntijoista koostuvan ohjausryhmän, jonka ensimmäinen kokous oli 8.2.2018. IRF:n edustajina ohjausryhmässä ovat vuoden 2018 aikana toimineet säätiön hallituksen puheenjohtaja Tuomas M.S. Lehtonen (ohjausryhmän puheenjohtaja) ja instituutin johtaja Arja Karivieri (varapuheenjohtaja). Laura Nissin oli ohjausryhmän sihteeri vuoden 2018 lopulle, asiamies Harri Kiiskinen vuoden 2018 lopusta alkaen. 1.12.2018 alkaen digitalisointihankkeeseen palkattu harjoittelija HuK Suvi Kivimaa luetteloi Ostia-projektin valokuvamateriaalin metadattaa 3 kuukauden aikana.

Stipendiaatit

Wihurin stipendiaatit

FM Urpo Kantola (1.1-30.7) on valmistellut väitöskirjaansa "Römische Namen in griechischen Inschriften in der Zeit der römischen Expansion. Form und Struktur".

FM Anni Hella (1.8. lähtien) on tehnyt väitöskirjaansa "Idän ja lännen välissä – Grottaferratan luostari lännen suuressa skismassa (1378–1417)", jota hän tekee Turun yliopiston kulttuurihistorian oppiaineeseen. Väitöskirjassaan hän tarkastelee bysanttilaista mutta lännen kirkon alaista Grottaferratan luostaria ja sen asemaa keskellä lännen kirkon paavillista skismaa, toisaalta lännen kirkon sisällä mutta toisaalta keskellä idän ja lännen kirkkojen suhteita ja keskusteluja. Roomassa ollessaan hän on keskittynyt erityisesti käsikirjoitus- ja tutkimusaineiston keräämiseen ja on hyödyntänyt erityisesti Vatikaanin kirjastoa ja arkistoa sekä Grottaferratan luostarin omaa kirjastoa. Näiden lisäksi Rooman tieteelliset instituutit ja niiden kirjastot ovat tarjonneet loistavaa tutkimuskirjallisuutta. Roomassa olo on synnyttänyt myös uusia ideoita ja tärkeitä tutkimuskontakteja sekä tarjonnut mahdollisuuden luennoimiselle hänen omasta tutkimusprojektistaan.

Post doc-stipendiaatti

PhD Ulriika Vihervalli, tutkimusaiheena "Sex, Cultural Memory and Public Space in the City of Rome in Late Antiquity (The Immoral Past project). Vihervalli asui instituutissa 3.4-30.6 ja piti 11.6. Circolo Gianicolensessa alustuksen tutkimuksestaan.

Amos Anderson-stipendiaatti

Tuomo Nuorluoto viimeisteli väitöskirjaansa “Roman Female Cognomina: A Socio-Onomastic Study on the Personal Names of Roman Women”. Lisäksi Nuorluoto kirjoitti ja julkaisi useamman väitöskirjatutkimusta sivuavan ja tukevan tieteellisen artikkelin. Hän asui instituutissa 4.9.-30.11 ja piti alustuksen *Incontri AIAC*-seminaarissa 12.11.

Villa Lanten ystäväien stipendiaatti

FM, tohtoriopiskelija Roosa Kallunki keräsi kaiken keskeisimmän lähdemateriaalin ja tutkimuskirjallisuuden väitöskirjaansa ”Children in Roman Religion. Participation, Agency, and Lived Religion”. Kallunki asui instituutissa 3.9.-30.11 ja piti 19.11 *Circolo Gianicolensessa* alustuksen tutkimuksestaan.

Arkkitehtistipendiaatti

lisa Eikaas (Aalto-yliopisto / Royal Danish Academy of Fine Arts) asui instituutissa 26.3.-30.9 ja 5.-11.12. Hänen tutkimusprojektinsa käsittelee Rooman historiallisen kaupunginmuurin muuttuneita rooleja nykyaikaisessa kaupunkitilassa.

Instituutin oma tieteellinen julkaisutoiminta

Instituutin omassa *Acta Instituti Romani Finlandiae* -julkaisusarjassa ilmestyi vuonna 2018 volyymi 46: *The Roman Courtesan. Archaeological reflections of a literary topos*, toim. Ria Berg & Richard Neudecker.

Villa Lanten ystäväien tuella julkaistiin teos *Villa Lante al Gianicolo 1518-2018*, joka sisältää Sataedu-oppilaitoksen oppilaiden ottamia valokuvia instituutista sekä neljällä kielellä eriaikaisia kuvauksia Villan Lantes-ta.

Eva Margareta Steinbyn toimittamaa, instituutin kotisivuilla olevaa tiilileimaindeksiä *Bolli doliari romani* täydennettiin vuoden mittaan edelleen.

Tieteelliset seminaarit ja esitelmät

24.1. Esitelmä Dr. Filippo Sallusto *Attilio Tamaro, nazionalista e diplomatico. Dall'Adriatico al Baltico*

28.2. Esitelmä Prof. Kirsi Saarikangas *From socially differentiated to modern home. Living in Finland in the 20th century*

21.3. Esitelmä Dr. Mariarosaria Barbera *Ostia antica, Ostia viva. Attività e progetti per il nuovo Parco*

3.4. Seminaari *Studi pompeiani e tardoantichi in onore di Paavo Castrén*. Alustajina Arja Karivieri, Antonio Varone, Antero Tammisto, Ria Berg, Erkki Sironen (esityksen luki Timo Sironen), Gunnar af Hällström, Antti Arjava.

11.4. Esitelmä Arkkitehti Mariagrazia Filetici *La Domus Tiberiana al Palatino. Il gioco mutevole delle masse*

24.4. Esitelmä Arkkitehti Juhani Heikonen *San Clemente nel suo contensto topografico*

16.5. Esitelmä Dr. Marta Baumgartner *La città antica tra Quirinale e Pincio: i nuovi scavi sotto Rinascente*

24–26.5 Workshop *Lived Religious Experience and Everyday Life through Early Modern Hagiographic Material*, pääjärjestäjänä Jenni Kuuliala

6.6. Amos Anderson –luento: Prof. Irene Bragantini: *Una biografia culturale della pittura romana*

14.-15.6 *Digital age in the research institutes*. Alustajina Philip Buckland, Anne Ingvarsson, Ortwin Dally & Thomas Fröhlich, William Kilbride, Alessandra Giovenco, Sebastian Hierl, Lars Berggren, Päivi Miettunen – Patricia Berg – Kira Pihlflyckt, Vesa Vahtikari, Laura Nissin – Franca Taglietti – Arja Karivieri.

10.10. Esitelmä: Paola Catalano, Andrea Battistini, Carla Caldarini, Cristina D’Agostini, Flavio De Angelis, Valentina Gazzaniga, Marco Cilione *Vivere e morire a Roma tra il I ed il III sec. d.C. – Nuove prospettive dell’analisi interdisciplinare di alcune necropoli del Suburbio*

7.11. Esitelmä Antonella Magagnini *Uno sguardo all’Europa: il polo museale di Ruggiero Bonghi al Collegio Romano*

12.11. *Incontri AIAC: Nuove ricerche su Ostia Antica*. Alustajina Grégory Mainet, Tuomo Nuorluoto ja Roberta Ruotolo, puheenjohtajana Arja Karivieri.

28.11. Esitelmä Marika Räsänen *Il culto medievale di San Tommaso d’Aquino: da Priverno a Tolosa*

12.12. Circolo Medievistico Romanon seminaari *Sovrani anziani nel medioevo: la prospettiva gerontomedievistica del potere*. Alustajana Christian Neumann.

17.12. Workshop *Ostia Antica tra ordinario e straordinario – Ordinary and extraordinary in Ostia antica*. Alustajina Arja Karivieri, Heikki Solin, Ghislaine van der Ploeg, Ria Berg, Marja-Leena Hänninen, Marxiano Melotti.

19.12. Kirjan *Villa Lante al Gianicolo 1518-2018* esittely: Arja Karivieri, Simo Örmä, Tancredi Carunchio.

Circolo Gianicolense –seminaarit yhteistyössä Norjan-instituutin kanssa

11.6. Ulriika Vihervalli *Wartime Rape in Late Antiquity: finding it and defining it*

19.11. Roosa Kallunki *Children in Roman Religion. Participation, Agency and Lived Religion*

26.11. Tatjana Bergelt *A visual journey through the process of an Artists’ book project “time’s memory”*

Residenssitoiminta

Instituutin keskeinen toimintamuoto suomalaisen tutkimus- ja opetusjärjestelmän täydentäjänä on tieteilisen residenssin ylläpitäminen. Se mahdollistaa tutkijoille, opiskelijoille ja eri kulttuurin alojen edustajille edullisen asumisen Roomassa. Lisäksi residenssi tarjoaa tehokkaat tietoliikenneyhteydet, kirjaston ympärivuorokautiset palvelut sekä tutkimuksen tukipalvelut (mm. suosituskirjeet kirjastoihin, arkistoihin ja arkeologisiin kohteisiin). Vuonna 2018 instituutti aloitti residenssitoiminnan kehittämisen, tavoitteena entistään järjestelmällisempi verkostoituminen ja tieteenalojen vuoropuhelu.

Villa Lantessa vieraili toimintavuonna 228 tutkijaa, opiskelijaa, arkkitehtia ja muuta kulttuurivaikuttajaa. Vuonna 2018 instituutti saattoi tarjota majoituksen Villa Lantessa kerrallaan 13 henkilölle (lisäksi yhdelle taiteilijalle kerrallaan). Instituuttiin kuuluvassa Via Faldan asuntolassa on voinut asua neljä instituutin jäsentä. Säätiön ja instituutin toiminnan vaikuttavuus on humanistiselle alalle tyypillisesti pitkäkestoista. Instituutissa tehty tutkimustyö on usein aineistojen keruuta arkistoista ja kirjastoista, ja sillä luodaan pohjaa vuosiksi eteenpäin. Esimerkiksi väitöskirjojen valmistuessa työ Rooman-instituutissa on tehty vuosia aiemmin. Tutkijavierailujen tuloksena syntyvien julkaisujen mittaaminen on vaikeaa, mutta insti-

- Kovari, Maija 31.3.-15.5.
- Krötzl, Christian 27.10.-4.11.
- Kukkonen, Pirjo 10.12-(7.1.19)
- Kunnas, Tarmo 21.5.-31.5.
- Kuuliala, Jenni 25.3.-31.3. ja 21.5.-26.5.
- Kuusisto, Esko 5.-11.11.
- Kuvaja, Anna 12.3.-16.3.
- Kuusamo, Altti 29.12.17-18.1.
- Kärkkäinen, Ida 26.10.-4.11.
- Lahti, Sofia 1.-7.10.
- Laiho, Leena 5.-1.8.
- Laurikka, Maria 29.10.-30.11.
- Leander Touati, Anne-Marie 10.12.-15.12.
- Lehtinen, Marika 5.11.-3.12.
- Lehtinen, Torsti 5.-11.11.
- Lehtonen, Tuomas M. S. 19.2.-27.2.
- Liinoja, Tapio 22.1.-25.1.
- Liinoja, Virpi 22.1.-25.1.
- Lindén, Carl-Gustav 24.-31.10.
- Lindgren, Julia 27.3.-3.4.
- Lukkari, Jasmin 1.3.-28.3.
- Långbacka, Ulf 15.6.-2.7.
- Malmström, Synnöve 14.5.-25.5.
- Mangolfi, Elisa 2.7.-8.7.
- Marjanen, Eveliina 30.8.-21.12.
- Mansikkaniemi, Katariina 18.6.-15.7.
- Mansikkaniemi, Sanna 31.7.-7.8.
- Maschek, Dominik 25.1.-27.1.
- Melin, Harri 31.5.-3.6.
- Melin, Raila 31.5.-3.6.
- Mustakallio, Katariina 8.6.-28.6., 29.8.-2.9.
- Mutikainen, Piippa 22.12-(6.1.19)
- Niemelä, Pekka 1.2.-10.2., 5.-15.8., 25.10.-5.11.
- Nieminen, Sari 29.1.-26.2.
- Nordell, Risto 26.2.-6.3.
- Nurmela, Maria 28.5.-31.5.
- Nylund, Mona 19.7.-16.8
- Nyman, Christian 18.6.-2.7.
- Pahta, Päivi 20.-23.9.
- Pakkanen, Petra 1.1.-7.1.
- Patrikainen, Heikki 5.-11.11.
- Patrikainen, Päivi 5.-11.11.
- Paul, Eija 18.6.-31.7.
- Pihko, Saku 1.3.-24.3.
- Peake, Rose-Marie 23.5.-27.5.
- Pedersen, Niklas 31.3.-30.4.
- Penttinen, Saara 1.3.-12.3.
- Petas-Arjava, Marja-Leena 30.3.-3.4.
- Piippo, Mikko 25.4.-30.4.
- Pokela, Eeva-Leena 18.6.-15.7.
- Porzilli, Sara 2.7.-6.7.
- Pyy, Elina 19.3.-22.3., 19.6.-27.6., 12.-18.11, 26.11.-5.12.
- Ranki, Ville 27.12.-2.1.
- Rantala, Jussi 29.1.-12.2.
- Rosma, Juha 19.3.-6.4.
- Rämö, Eila 11.6.-17.6.
- Räsänen, Sanna 29.1.-12.2.
- Räsänen, Marika 18.5.-27.5., 26.-30.11.
- Saarikangas, Kirsi 30.1.-12.3.
- Salmi, Susanne 7.-9.9.
- Salonen, Kirsi 7.3.-18.3.
- Sandberg, Kaj 9.5.-14.5., 23.11.-2.12.
- Sariola, Meri 9.7.-15.7.
- Sariola-Lehtinen, Soila 11.7.-15.7.
- Savolainen, Anneli 5.-11.11.
- Seppänen, Liisa 24.1.-28.1.
- Silva, Felipe 1.-7.10.
- Solin, Heikki 6.6.-10.6., 16.-18.12.

tuutin vaikutus sen päättökimusalojen tutkimus- ja opetustoimintaan Suomessa on huomattavasti laajempaa kuin instituutin oman henkilökunnan julkaisut.

Vuonna 2018 instituutissa asuivat seuraavat henkilöt (luettelossa ei toistettu omien stipendiaattien eikä kurssilaisten nimiä):

Aarre, Nikolai 19.7.-22.7.	Häkkinen, Liisa 12.11.-3.12.
Aho, Juha 31.5.-3.6.	Hämeenniemi, Eero 28.5.-31.5.
Aho, Ritva-Liisa 31.5.-3.6.	af Hällström, Gunnar 2.4.-4.4.
Ahola, Mauri 5.1.-27.2., 7.4.-21.4., 17.-23.12.	Hänninen, Marja-Leena 9.4.-7.5., 16.-19.12.
Ala-Hannula, Maria 15.-19.10.	Hänninen, Sakari 23.4.-30.4.
Ammond, Jukka 14.6.-17.6.	Hüglin, Sophie 24.1.-28.1.
Appel, Mervi 5.11.-9.12.	Ihr, Anna 25.1.-28.1.
Arjava, Antti 30.3.-3.4.	Ikäheimo, Janne 28.5.-5.6.
Berg, Ria 21.2.-23.2., 15.3.-22.3., 29.8.-1.9., 16.-17.12.	Ilmavirta, Joonas 14.6.-17.6.
Björkman, Taru 20.8.-3.9	Jokela, Alexa 26.10.-4.11.
Breitenstein, Joakim 13.-15.8.	Juuti, Salla 27.12.-2.1.
Bruun, Christer 24.-29.11.	Järvensivu, Kaius 1.-2.9.
Böök, Netta 14.5.-28.5.	Kaasik, Holger 7.3.-31.3., 6.-8.12.
Cronberg, Tarja 8.1.-11.2., 12.11.-12.12.	Kahlos, Maijastina 12.-25.11.
Gebert, Alexander 13.3.-16.3.	Kajava, Marie 1.-11.10.
Ehnholm-Hielm, Sara 4.4.-30.4.	Kallio, Satu 2.1.-8.1.
Eskola, Jyrki 13.-15.8	Kallunki, Roosa 18.6.-29.6.
Haapasalo, Hanne 4.1.-5.1.	Kanerva, Liisa 23.2.-28.2.
Hakala, Merja 2.7.-16.7.	Kantee, Karin 27.2.-3.9.
Hakala, Tarmo 2.7.-16.7.	Kankimäki, Mia 27.12.17-25.1.
Hakola, Outi 29.5.-26.6.	Karivieri, Soile 5.4.-9.4.
Heikinheimo, Saara 25.-31.10.	Keskinen, Sinikka 5.4.-9.4.
Heikonen, Juhana 23.4.-30.4., 27.8.-3.9	Kiiskinen, Harri 19.-28.9.
Heinonen, Ronja 30.1.-12.2.	Kinnunen, Kari Pekka 24.10.-23.11.
Henttonen, Taavi 9.4.-16.4. ja 2.7.-8.7.	Kinnunen, Sinikka 24.10.-23.11.
Hirvonen, Peter 20.8.-3.9.	Kivimaa, Suvi 30.11.-
Hirvonen, Lauri 22.1.-22.2., 15.-21.10	Kjellström, Anna 28.1.-11.2., 15.-17.12.
Holopainen, Sonja 5.4.-9.4.	Kolho, Virva 30.1.-12.2.
Huovinen, Anja-Tuulikki 1.5.-22.5.	Korhonen, Mikael 27.8.-2.9.
Huovinen, Eero 1.5.-22.5.	Kosonen, Katri 23.4.-30.4.
Hurskainen, Petri 19.5.-28.5.	Koulu, Markku 1.2.-10.2.

Soukka, Olavi	17.12.-(7.1.19)	Varttinen, Jouko	5.4.-9.4.
Soukka, Sirkka	17.12.-(7.1.19)	Venäläinen, Juha	14.6.-17.6.
Steinby, Eva Margareta	11.9.2017-9.1., 2.-23.11.	Verdiani, Giorgio	25.1.-27.1.
Suolahti, Elina	3.3.-12.3.	Vihantavaara, Henna	19.7.-22.7.
Suomalainen, Jaakko	2.1.-8.1.	Vilja, Jyri	27.12.2017-8.1.
Taavitsainen, Irma	25.9.-12.10	Wiiskman, Anna-Maria	25.2.-16.3 ja 26.4.-2.5.
Tallqvist, Barbara	14.5.-21.5.	Wrede, Johan	2.-23.11.
Tallqvist, Tore	14.5.-21.5.	Vuolanto, Ville	16.5.-20.5.
Tiekso, Tarja	8.-15.10.	Väisänen, Elina	27.7.-31.7.
Tolonen, Päivi	27.12.2017-8.1., 18.9.-17.10.	Välimaa, Marjo-Riina	5.1.-28.2.
Tuori, Kaius	27.8.-3.9.	Ylimaula, Anna-Maija	16.7.-12.8.
Vainio-Korhonen, Kirsi	27.8.-2.9.	Ylönen, Esa	10.-17.12.
Van der Ploeg, Ghislaine	16.4.-25.4., 30.7-19.8.		
Valkonen, Markku	25.10.-5.11.		

Kirjasto ja arkisto

Instituutti ylläpitää yli 20 000 nidettä kattavaa tieteellistä kirjastoa, jonka painopisteinä ovat Rooman topografia, antiikin ja keskiajan historia, arkeologia sekä klassillinen filologia. Kirjasto on tietoverkko URBS:n (www.web.reteurbs.org) aktiivinen jäsen. Kirjastoverkko URBS käyttää Kohan open source-luettelointiohjelmia. Lisäksi kirjasto on Rooman tieteellisten kirjastojen yhteisluettelo URBIS:n (www.urbis-libnet.org/vufind) jäsen.

Kirjaston kokoelma karttui vuoden aikana 519 niteellä. Uusia kirjoja hankittiin ostoin ja vaihtosuhteitten kautta, mutta suuri osa uutuuksista saatiin lahjoituksina. Merkittävin lahjoitus oli Vatikaanin kirjaston *scriptor latinus* Marco Buonocoren lahjoittama laaja kokoelma *Studi e testi*-sarjan teoksia. Muita lahjoituksia kirjastoon tekivät:

Academia Scientiarum Fennica	Mustonen, Pia
Accademia Nazionale di San Luca	Niemelä, Pekka
Camiz, Alessandro	Niskanen, Aino
Chioffi, Laura	van der Ploeg, Ghislaine
Colusso, Flavio	Pyy, Elina
De Anna, Luigi	Rissanen, Mika
Kaasik, Holger	Saarikangas, Kirsi
Kansallisarkisto	Solin, Heikki
Karivieri, Arja	Steinby, Eva Margareta
Klassillis.filologinen yhdistys	Suolahti, Elina
Koninklijk Nederlands Instituut te Rome	Unione Internazionale degli Istituti
Kukkonen, Pirjo	Uusfilologinen yhdistys
Martzoukou, Maria	Vainio-Korhonen, Kirsi

III. OPETUS

Instituutti järjesti vuonna 2018 opetussuunnitelmansa mukaisesti neljä eri tahoille suunnattua ja erilaisin painotuksin toteutettua kurssia. Lisäksi instituutissa toteutettiin kolme muuta tieteellistä kurssia yhteistyössä suomalaisten korkeakoulujen kanssa. Kaikkiaan kursseille osallistui 64 henkilöä. Kurssien tuottama opintopistemäärä on noin 324.

Instituutin kurssien ja niiden osallistujien taso pyritään pitämään mahdollisimman korkeana. Tavoitteeksi on asetettu antiikin- ja keskiajantutkimuksen eri tutkimusmenetelmien monipuolinen ja asiantunteva opetus ja käyttö kursseilla. Instituutin kurssien sisältöihin liittyvien tavoitteiden ohella yleisenä päämääränä on kannustaa nuoria lahjakkuuksia tutkijanuralle ja antaa urapolusta realistinen käsitys. Kurssit ovat hakijamäärien valossa hyvin houkuttelevia: hakemuksia instituutin järjestämille kursseille tuli kiitettävästi; syyskuun johdantokurssille voitiin ottaa 14 % hakijoista (8 kpl 56 hakijasta) ja kevään 2019 tieteellisen kurssin valintaprosentti oli 25 % (7 kpl 28 hakijasta).

Instituutin opetus on suunniteltu täydentämään ja tehostamaan suomalaisten yliopistojen antiikin ja keskiajan kielten, kulttuurin ja historian sekä arkkitehtuurin historian opetusta kaikilla tasoilla. Suhteellisten pienten tieteenalojen metodiopetusta ja tutkijakoulutusta on järkevää järjestää keskitetysti näiden alojen kaikille opiskelijoille. Kurssien osanotto on valtakunnallista.

Instituutin omat kurssit

Tieteellinen kurssi 12.2.-13.5.

Heinonen, Minna (Tampereen yliopisto)

Kovanen, Heidi (Helsingin yliopisto)

Lindgren, Antti (Helsingin yliopisto)

Salokas, Tuomo-Paavo (Jyväskylän yliopisto)

Solin, Maria (Åbo akademi)

Vanhala, Joonas (Turun yliopisto)

Vuoksenmaa, Riikka (Helsingin yliopisto)

OKKA-säätiön järjestämä opettajien kesäkoulu 5.-14.6.

Ahonen, Ari

Ehonsalo, Pirjo

Harvio, Ritva-Leena

Heinistö, Milla

Jokinen-Laine, Marja

Järvelä, Pekka

Laato, Anne

Palola, Veli-Jukka

Räisänen, Jaana

Antiikin ja keskiajan Rooman johdantokurssi 10.9–7.10

Noora Alatainio (Oulun yliopisto)

Eddie Björklöf (Åbo akademi)

Yoon-hee Choi (Helsingin yliopisto)

Jussi Kinnunen (Turun yliopisto)

Ville-Petteri Kukkonen (Turun yliopisto)

Elena Lindroos (Tampereen yliopisto)

Jenny Sainio (Helsingin yliopisto)

Salla Salmela (Jyväskylän yliopisto)

Humanismikurssi 23.–30.9.

Pääjohtaja Marjo Bruun

Kansliapäällikkö Jari Gustafsson

Johtaja Pilvi Kalhama

Pääjohtaja Timo Laitinen

Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen

Toimitusjohtaja Risto Murto

Kansanedustaja Tuomo Puumala

Alivaltiosihteeri Anne Sipiläinen

Humanismikurssille osallistuneet eivät asuneet instituutissa. Kurssin vetäjinä dosentit Tuomas Heikkilä ja Liisa Suvikumpu. Instituutin johtaja, tutkijalehtori ja intendentti osallistuivat opetukseen.

Muut instituutissa järjestetyt kurssit

Turun yliopiston kulttuurihistorian kurssi 8.–21.1

Aakko, Janne

Lumikko, Sanni

Tolonen, Anna

Ijäs, Iida

Peippo, Anniina

Peippo, Pauliina

Räsänen, Marika (kurssin vetäjä)

Tampereen teknillisen yliopiston arkkitehtuurihistorian kurssi 12-24.10

Sirén, Riina (12-15.10)

Kauhanen, Anni (12-15.10)

Koponen, Mimmi (12-15.10)

Tenhu, Taavi (12-15.10)

Kylä-kause, Ella (12-15.10)

Ikkela-Koski, Silja (12-15.10)

Karjalainen, Taneli (12-15.10)

Hakulinen, Aino Sofia (15-24.10)

Sannikka, Jermu (15-24.10)

Hakulinen, Emilía (15-24.10)

Kortemaa, Anniina (15-24.10)

Nikkinen, Laura (15-24.10)

Toivanen, Mikko (17.-24.10)

Hytti, Helmi (15-24.10)

Salminen, Ella (18.-24.10)

Koponen, Olli-Paavo (19-24.10) (kurssin vetäjä)

Kalakoski, Iida (12-18.10) (kurssin vetäjä)

Helsingin yliopiston antiikin kielet ja kulttuuri- oppiaineen kurssi 3.-16.12

Hauta-aho, Johanna

Härkönen, Jenni

Leiwo, Martti (kurssin vetäjä)

Paul, Eija

Rajala, Paula

Sivonen, Katja

Vesterinen, Jamie

Wahala, Helena

Peippo, Pauliina

Räsänen, Marika (kurssin vetäjä)

Tampereen teknillisen yliopiston arkkitehtuurihistorian kurssi 12-24.10

Sirén, Riina (12-15.10)

Kauhanen, Anni (12-15.10)

Koponen, Mimmi (12-15.10)

Tenhu, Taavi (12-15.10)

Kylä-kause, Ella (12-15.10)

Ikkela-Koski, Silja (12-15.10)

Karjalainen, Taneli (12-15.10)

Hakulinen, Aino Sofia (15-24.10)

Sannikka, Jermu (15-24.10)

Hakulinen, Emilia (15-24.10)

Kortemaa, Anniina (15-24.10)

Nikkinen, Laura (15-24.10)

Toivanen, Mikko (17.-24.10)

Hytti, Helmi (15-24.10)

Salminen, Ella (18.-24.10)

Koponen, Olli-Paavo (19-24.10) (kurssin vetäjä)

Kalakoski, Iida (12-18.10) (kurssin vetäjä)

Helsingin yliopiston antiikin kielet ja kulttuuri- oppiaineen kurssi 3.-16.12

Hauta-aho, Johanna

Härkönen, Jenni

Leiwo, Martti (kurssin vetäjä)

Paul, Eija

Rajala, Paula

Sivonen, Katja

Vesterinen, Jamie

Wahala, Helena

IV. TAITEELLINEN TOIMINTA

Instituutilla on pitkät perinteet paitsi tieteen, myös laajemmin kulttuurin työssijana. Vuonna 2018 Villa Lanten ateljeessa työskenteli kolme Suomen eturivin kuvataiteilijaa. Taiteilijoitten oleskelu toteutettiin osin yhteistyössä Alfred Kordelinin yleisen edistys- ja sivistysrahaston kanssa.

Instituutin laaja konserttisarja toteutettiin osin instituutin omin hankkein, mutta pääosaksi yhteistyössä jEnsemble Seicentonovecenton ja sen taiteellisen johtajan maestro Flavio Colusson kanssa.

Villa Lanten ateljeessa työskennelleet kuvataiteilijat

Vesa Toukomaa (Kordelinin säätiön stipendi) 2.1.–30.4

Kaisa Illukka (Kordelinin säätiön stipendi) 1.5.–30.8

Tatjana Bergelt (Kordelinin säätiön stipendi) 1.9.–31.12

Konsertit

L'Orecchio di Giano –konserttisarja

6.3. *La viola scarlatta... E altre storie d'amore*. Aldrovandinin, Broschin, Carissimin, Colusson ja Dunin musiikkia. Ensemble Seicentonovecento. Maria Chiara Chizzoni, sopraano; Valerio Losito, viulu; Flavio Colusso. Konserttia edelsi "Il fantasma del Farinelli" keskustelutilaisuus. Yhteistyössä Centro Studi di Farinelli di Bolognan kanssa, projekti Mito, Storia & Sogno di Farinelli.

14.3. *Metamorfora*. Jean Sibeliuksen, Kalevi Ahon, Sebastian Fagerlundin, Joonas Kokkosen, Leevi Mattojan ja Einojuhani Rautavaaran musiikkia. Alexander Gebert, viulu; Anna Kuvaja, piano. Konserttia edelsi "Sibelius e oltre" keskustelutilaisuus. Yhteistyössä Sibelius Society Italian kanssa.

4.4. *Il giardino di rose*. Debussyn, Dvorakin, Griegin, Saint-Saëns:n, R. Schumannin musiikkia. Lucilla Rose Mariotti, viulu; Ai Watanabe, piano. Konserttia edelsi "I giovani e la cultura classica nell'Era di Wikipedia" keskustelutilaisuus.

2.5. *Musica in famiglia*. Cilean, Muzio Clementin, Angelo Panzinin, Pergolesin, Giulio Ricordin, Rossinin ja Giancarlo Simonaccin musiikkia. David Simonacci, viulu ja piano; Marco Simonacci, sello; Giancarlo Simonacci, piano; Gabriella Morelli-Simonacci, piano.

30.5. *Trasparenze*. Eero Hämeenniemen musiikkia. Eero Hämeenniemi, piano; Maria Nurmela, tanssi. Konserttia edelsi "Musica in movimento" keskustelutilaisuus.

3.10. *Sgambati: l'allievo prediletto di Liszt*. Musiikki: R. Schumann, Liszt, Giovanni Sgambati, Heine. Mirko Guadagnini, tenori; Eddi De Nadai, piano. Konserttia edelsi keskustelutilaisuus, jossa Flavio Colusso, Franco Onorati ja Giancarlo Rostirolla esittelevät Franco Onoratin kirjan "I musicisti e Roma. Il paesaggio sonoro del Grand Tour".

17.10. *Viaggio in Italia*. Musiikki: Dallapiccola, Respighi, Tartini. Katri Nikkanen, viulu; Maria Ala-Hannula, piano.

31.10. *Il pianoforte di Liszt*. Musiikki: Beethoven, Liszt, Rossini. Jan Jiracek von Arnim, piano. Konserttia edesi Mario Dal Bellon kirjan "Rossini. Il teatro della luce" esittelytilaisuus.

9.11. *Salotto Helbig: Ospiti illustri e archeologi appassionati intorno al pianoforte di Liszt*. Musiikki: Liszt, Debussy, R. Schumann. Ensemble Seicentonovecento ja kuuluisia vieraita / Duo Petrouchka. Konserttia edelsi pianisti Sandro Ivo Bartolin CD-levyn ”Puccini, complete piano works” esittelytilaisuus Sandro Ivo Bartolin, Flavio Colusson ja Carla Contin kanssa. Yhteistyössä Rooman ”S.Cecilia” konservatorion ”Alziamo il volume”- ja Pucciniano di Torre del Lago -festivaalin kanssa.

Muut konsertit

14.6. Kamarikuoro Camena. Säveltäjä ja laulaja Jani Laaksonen ja noin 30 hengen kuoro, jotka esittivät pohjoismaista ja italialaista musiikkia.

15.6. *Roma Aeterna*. Jukka Ammond & Co. Italialaista iskelmää ja tangoa latinaksi. Jukka Ammond, laulu; Juha Venäläinen, säestys; Joonas Ilmavirta, juonto.

Muut taiteelliseen toimintaan liittyvät tapahtumat

6.4.–23.10. 2018 Tore Tallqvistin arkkitehtuurin historiaa valaiseva näyttely ”Lupa & Amos” Villa Lanten saloneissa ja loggiassa.

V. YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Instituutin tärkeimmät yhteiskunnallisen vaikuttamisen muodot ovat sen tieteellinen toiminta, siitä tiedottaminen, residenssitoiminnan kautta syntyvät tukijaverkostot sekä osallistuminen yhteiskunnalliseen keskusteluun. Instituutti vaikuttaa tiedeyhteisön ulkopuolella osallistumalla opettajien täydennyskoulutukseen vuosittaisella opettajakurssilla sekä tiedekasvatukseen esittelemällä toimintaansa yläkoulun ja lukion latinanluokkien opintomatkoille. Vuonna 2018 instituutin toimintaa esitettiin n. 350:lle koululaisryhmien osaanottajille.

25.10. Johtajan esitelmä ”Suomen Rooman-instituutin uudet haasteet”, Villa Lanten ystävät ry, Helsingin yliopisto

18.12. järjestettiin yhdessä Suomen suurlähetystön kanssa CIU – *Confederazione Italiana di Unione delle Professioni Intellettuali* seminaari ”Italia – Finlandia – Europa” alustajina sls Janne Taalas, Arja Karivieri, Marco Ancora, Tommaso di Fazio, Sara Cartolano, Daniele Brocchi ja Francesco Riva.

Instituutin johtaja ja intendentti ovat jäseninä Villa Lanten rakennuttajan Baldassarre Turinin toimintaan liittyvässä Pescian arkkipiispanistuimen 500-vuotisjuhlakomiteassa ja osallistuivat komitean istuntoon Pesciassa 1.12.

Instituutin viestintä ja näkyvyys

Tärkeimmät mediat, joiden kautta instituutti tunnetaan, ovat sanomalehdet ja televisio, joissa molemmissa instituutin onnistui olla näkyvissä myös vuonna 2018. Aiemman, vuonna 2014 toteutetun selvityksen pohjalta vuosien 2015–2016 viestinnälliseksi kehityskohteeksi valikoitui sosiaalinen media. Tunnettuutemme somessa onkin parantunut huolimatta yhä tiukkenevasta kilpailusta juuri tuolla saralla.

Vuonna 2018 instituutin viestinnässä käytettiin aktiivisesti omia verkkosivuja, Facebook- ja Twitter-tilejä, *Fenestra Finnorum* -blogia sekä sähköisiä uutiskirjeitä. Pyrimme saamaan näkyvyyttä myös SKTI:n viestinnässä. Instituutin sähköinen viestintä tavoitti vuonna 2018 enemmän yleisöä kuin koskaan aiemmin. ”Virallisilla” verkkosivuilla oli yksittäisiä kävijöitä (eri IP-osoitteista) 115.048 (2017: 107 800). Facebook-päivitystemme keskimääräinen konkreettisesti saavutettu yleisömäärä oli loppuvuodesta 991 käyttäjää (2017: 867; 2016: 713); kasvua oli 14 %. Parhaimmillaan yksittäinen päivitys tavoitti 15106 Facebook-käyttäjää. Instituutin Facebook-sivuilla oli vuoden 2018 lopussa 2554 seuraajaa (2017: 2245 seuraajaa; 2016 lopussa 1646 seuraajaa), nousu 14 % vuodesta 2017. Yhä aktiivisemmin käytetyn Twitter-tilimme seuraajien määrä kasvoi niin ikään. Vuoden 2018 lopussa seuraajia oli 628 (2017: 562; 2016: 452); kasvua 12 % vuodesta 2017.

Fenestra Finnorum -blogissa julkaistiin vuonna 2018 kymmenen kirjoitusta.

Instituutille perustettiin maaliskuussa 2017 Instagram-tili, jolla oli vuoden 2019 tammikuussa 1069 seuraajaa (tammikuussa 2018: 460), kasvua 132 %. Suosituin kuva (lumisade Roomassa) on kerännyt 166 tykkäystä. Instagramissa aloitettiin syyskuussa 2017 #lantelaiset-julkaisusarja, johon on kerätty instituutissa asuvien eri alojen edustajien tarinoita siitä, mitä he ovat opiskelleet, kuinka he ovat päätyneet asumaan instituuttiin ja minkälainen suhde heillä on instituutin/Rooman/Italian kanssa. Vuonna 2018 aikana julkaistiin 13 henkilön tarina ja kaikki julkaisut olivat hyvin suosittuja. Julkaisusarjaa jatketaan vuonna 2019.

Sosiaalinen media on saatu nostettua keskeiseksi osaksi instituutin aktiivista, omaehtoista viestintää. Se tavoittaa Suomessa tärkeimmän kohderyhmämme, alojemme tutkijat ja niistä kiinnostuneet, jo hyvin. Jatkuvana haasteena on pitää yleisön mielenkiintoa yllä. Viestinnän keskeisinä päämäärinä ovat kiinnittää huomio instituutissa tehtävään korkeatasoiseen tieteelliseen tutkimukseen ja kulttuuriohjelmaan sekä saattaa instituutin tarjoamat mahdollisuudet kohderyhmiemme tietoon. Lisäksi tavoitteemme on vaikuttaa yleisesti suomalaisen yleisön tietoisuuteen koskien painopistealojemme humanistista tutkimusta sekä italialaisen yleisön suomalaista tutkimusta ja kulttuuria koskevaan tuntemukseen. Etenkin Italiassa kilpailu huomiosta on kovaa, ja instituutin viestinnässä on tältä osin edelleen parannettavaa.

Medianäkyvyys

Suomen Rooman-instituutti oli vuonna 2018 julkisuudessa ainakin seuraavissa medioissa:

“Suomen Rooman-instituutin intendentti: tämä on paikka, jossa Eero Huovinen työskentelee edelleen”, Kotimaa 25.1.2018

<https://rome.carpe-diem.events/calendar/8959643-workshop-ostia-antica-tra-ordinario-e-straordinario-at-institutum-romanum-finlandiae-suomen-rooman-instituutti/> (joulukuun Ostia-seminaarista)

Syyskuussa säätiö IRF oli tieteellisten seurain valtuuskunnan kuukauden jäsenseura: <https://tsv.fi/sv/nyheter/m%C3%A5nadens-medlemssamfund-%C3%A4r-stiftelsen-institutum-romanum-finlandiae>

Intendentin yhdessä muiden kanssa kirjoittama artikkeli keisari Fredrik II:n lintukirjasta (kts. kohta I) huomioitiin ympäri maailmaa mainiten myös instituutin osuus tutkimuksen suorituspaikkana (mm. Sydney Morning Herald 25.6, Japan News, Guardian, Telegraph, Reuters, BBC Worldlive 26.6, CNN 26.6, Deutsche Welle 27.6, Helsingin Sanomat 21.6)

Göran Alm, “Villa Lante. Två sidor av och om Finlands vetenskapliga institut i Rom”, *Romhorisont* Nr 69/Årg 2018, 10-11

L’Orecchio di Giano -konserttisarja oli hyvin esillä etenkin verkkomediassa, mm. seuraavissa: amadeusonline.it, giraitalia.it, docplayer.it, criticaclassica.wordpress.it, cidim.it, giroma.it, iltabloid.it, romasette.it, focusroma.it, oggiroma.it, evensi.it, museibologna.it/musica/eventi, larondine.fi, focusroma.it.

Maria Nurmelan ja Eero Hämeenniemen Trasparenze-esitys huomioitiin erikseen artikkeleilla ”Musica e Danza a Villa Lante” (romait.it) ja ”A Villa Lante al Gianicolo l’Orecchio di Giano propone trasparenze...” (criticaclassica.wordpress.com/2018/05); Katri Nikkasen ja Maria Ala-Hannulan konsertti mm. artikkelilla “Artiste finlandesi alla scoperta di Roma” (<https://rome.carpe-diem.events>)

Lisäksi kaikki L’Orecchio di Giano -sarjan 11 konserttia mainittiin *Il Messaggeron*, *La Repubblica* ja *Il Tempo* ajankohtaispalstoilla

Tieteen popularisointi

Instituutin toimintaa ja julkaisuja esiteltiin yhteistyössä Tiedeinstituuttifoorumin kanssa sekä Tieteen päivillä Tieteiden yössä että marraskuun lopulla opiskelijoille suunnatuissa infotapahtumissa Turun ja Tampereen yliopistoissa, sekä Villan Lanten ystävien tilaisuuksissa. Tiedeinstituuttifoorumin puheenjohtajana vuosina 2017–2018 on toiminut tutkijalehtori Eeva-Maria Viitanen. Instituutin entinen tutkijalehtori,

Ostia-projektin tutkija Ria Berg piti esitelmän Rooman-instituutin arkeologisista projekteista Paestumis-
sa *Borsa mediterranea del turismo archeologico* -messuilla.

Villa Lante käyntikohteena

Instituutin rakennus, renessanssihuvila Villa Lante on suosittu käyntikohde suomalaisille ja italialaisille ryhmille, koululaisryhmille ja yksittäisille vierailijoille. Instituutissa vierailleista kävijöistä 2316 kirjoitti nimensä vieraskirjaan vuonna 2018. Luvussa eivät ole mukana yleisötilaisuuksissa käyneet henkilöt ja Villa Lanten asukkaat; instituutin kävijämäärä oli kokonaisuudessaan 3105 henkeä.

Erityisistä vierailuista mainittakoon:

19.1 Henrikinpäivän ekumeeninen seurue: piispa Tapio Luoma, piispa Teemu Sippo, piispa Arseni avustajineen

15.3 Valtiosihteeri Matti Anttonen

27.4 Helsingin Pörssiklubi

22.5 Suomen pappisliitto

15.6 Pohjoismaisten taidekirjaston ryhmä

13.9 Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto

12.10 Suomen musiikkioppilaitosten Aslak-rehtorit

15.10 Eduskunnan suuri valiokunnan delegaatio

26.10 Maanpuolustuskorkeakoulun professorit

30.11 Kiinteistöalan koulutuskeskus

18.12 Politecnico di Milano – Polo di Mantova

VI. KIINTEISTÖT JA IRTAIMISTO

Villa Lanten kiinteistö samoin kuin tutkija-asuntolana toimiva Via Faldan asuntola kuuluvat ulkoministeriön hallintaan. Ministeriö huoltaa kiinteistöä paikallisten asiantuntijoiden ja urakoitsijoiden välityksellä. Prof. Tancredi Carunchio on toiminut edelleen tarvittaessa paikallisena konsulttina.

Ulkoministeriön kiinteistöosasto ja ministeriön suomalainen konsulttifirma WSP Proko tekivät 21.9 kiinteistön tarkastuksen, jonka yhteydessä selvitettiin myös lähitulevaisuudessa tapahtuvaa peruskorjausta. Siihen liittyen järjestettiin Helsingissä 31.10 suunnittelukokous.

Suurimmat työt Villan Lantessa koskivat jälleen putkiongelmia: lämmityskattilan ja päärakennuksen välinen putkisto jouduttiin vuodon takia uusimaan kokonaan ja kiinteistö oli pitkään kevättalvesta ilman keskuslämmitystä. Lisäksi korjattiin lämpimän käyttöveden putkistossa vuoto apartamentino-kerroksen käytävässä. Vuoto aiheutti lieviä kosteusvaurioita alapuolella olevissa kattorakenteissa (johtajan työhuone ja eteinen). Lisäksi uusittiin pesulakerroksen ilmastointilaitteisto ja siihen liittyvä putkisto laajentaen kiinteistön pohjoispuolella kulkevaa ilmastointikanavaa. Ulkovaalaukusta korjattiin ja paranneltiin useaan otteeseen vuoden aikana. Johtajan asunnon vierashuone remontointiin kesän aikana.

Hankittiin uusi lämpökattila ja uusittiin toinen vedenlämmitin.

Korjaustyöt teki pääosin rakennusfirma A.Z., sähkötyöt Omnia Impianti ja lämpökattilatyöt Tecnofuel.

Normaalin käyttö- ja tarve-esineitten hankinnan ohella instituutin irtaimistoa uusittiin tarvittaessa vuoden aikana. Johtajan asuntoon hankittiin uusi vaatekaappi. Lisäksi hankittiin asuinkerroksiin uusia patjoja ja vuodevaatteita, taiteilijan asuntoon uudet sängyt. Restauroija Peter Hirvonen entisöi opiskelijahuoneiden vanhoja huonekaluja. Toimistoon hankittiin kopiokone Ricoh MP C2004.

Historiallinen Pleyel-flyygeli restauroitiin.

Hyväksytty hallituksen kokouksessa 26.2.2019